

Φορέας Υλοποίησης	: ERA
Τόπος Διεξαγωγής	: Trier (Germany)
Ημερομηνία	: 26-27/3/12
Τίτλος Σεμιναρίου	:Series of seminars on EU Law on equality between women and men
Συμμετοχή	:Αντωνία Βαρελά, Πρωτοδίκης

Σχόλια

Το σεμινάριο είχε θέμα την ευρωπαϊκή νομοθεσία σχετικά με την ισότητα. Οι ομιλητές και οι συμμετέχοντες ήταν νομικοί της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα θέματα που αναπτύχθηκαν από τους ομιλητές ήταν τα εξής:

Η σχέση του Ευρωπαϊκού δικαίου με τους εθνικούς κανόνες δικαίου. Το θέμα αναπτύχθηκε από την Mara Brkan, νομικό του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Λουξεμβούργο. Αρχικά η ομιλήτρια αναφέρθηκε στη Συνθήκη της Λισσαβόνας, η οποία τροποποίησε τη Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση και τη Συνθήκη για την Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και υπογράφηκε στην πορτογαλική πρωτεύουσα στις 13 Δεκεμβρίου 2007 από τους αντιπροσώπους των είκοσι επτά κρατών μελών. Τέθηκε σε ισχύ την 1η Δεκεμβρίου 2009 μετά την επικύρωσή της από όλα τα κράτη μέλη. Η Συνθήκη της Λισσαβόνας είναι η τελευταία από τις Συνθήκες που, κατά το παρελθόν, τροποποίησαν τις Συνθήκες που αποτελούν το θεμέλιο των Κοινοτήτων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (1986), η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (Μάαστριχτ) (1992), η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) και η Συνθήκη της Νίκαιας (2001). Με τη συνθήκη της Λισσαβόνας προωθήθηκαν οι αξίες της Ένωσης, ενσωματώθηκε ο Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων στο ευρωπαϊκό πρωτογενές δίκαιο (με αποτέλεσμα τα εθνικά δικαστήρια να πρέπει και να είναι δυνατό να εφαρμόσουν άμεσα σχετικές διατάξεις), δημιουργήθηκαν νέοι μηχανισμοί αλληλεγγύης και διασφαλίσθηκε η καλύτερη προστασία των Ευρωπαίων πολιτών. Με τη Συνθήκη της Λισσαβόνας διατηρούνται τα ήδη κερτημένα δικαιώματα των πολιτών και παράλληλα καθιερώνονται ορισμένα νέα. Ειδικότερα, η Συνθήκη

εγγυάται τις ελευθερίες και τις αρχές που καθορίζονται στο Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων και καθιστά νομικά δεσμευτικές τις διατάξεις του εν λόγω Χάρτη σχετικά με τα αστικά, τα πολιτικά, τα οικονομικά και τα κοινωνικά δικαιώματα. Η ως άνω ομιλήτρια δίδοντας παραδείγματα από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, ανέλυσε τη δυνατότητα εφαρμογής από τα εθνικά δικαστήρια του πρωτογενούς δικαίου και του δευτερογενούς δικαίου, ανέπτυξε την υποχρέωση των κρατών μελών να ενσωματώσουν τις σχετικές διατάξεις του Ευρωπαϊκού δικαίου στο εσωτερικό δίκαιο τους, και την ευθύνη των κρατών μελών από την παραβίαση της εφαρμογής αυτών από τα εθνικά δικαστήρια.

Στη συνέχεια αναπτύχθηκε από την Marie Mercat-Bruns, αναπληρώτρια καθηγήτρια στο εργατικό δίκαιο, απασχολούμενη στο Conservatoire national des Arts et Matiers στο Παρίσι, το θέμα της ευθείας και έμμεσης διάκρισης, πότε μπορεί να δικαιολογηθεί η διάκριση, το θέμα της κακοποίησης και της σεξουαλικής κακοποίησης, δίδοντας μέσα από νομολογιακά παραδείγματα τους ορισμούς αυτών των εννοιών. Επίσης δόθηκε μία σύνοψη των σχετικών ευρωπαϊκών νόμων. Αναφέρθηκε στο άρθρο 157 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο ρυθμίζει το δικαίωμα των πολιτών ανεξαρτήτως γένους και εθνικότητας σε ίση αμοιβή για παροχή όμοιας εργασίας. Εξέθεσε τις κύριες οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες καλύπτουν το πεδίο της απασχόλησης (Directive 92/85/EEC, Employment framework directive 2000/78, recast Directive 2006/54, Revised Directive 2010/18/EU, Directive 2010/41/EU). Επίσης ανέφερε τις θεμελιώδεις οδηγίες 2000/43 και 2000/78 που αναφέρονται και εφαρμόζονται στην ευθεία και έμμεση διάκριση, την οδηγία 2006/54 (άρθρο 2) που αναφέρεται και εφαρμόζεται στην σεξουαλική παρενόχληση. Τέλος αναφέρθηκε στην προστασία της εγκύου γυναίκας και της λεχώνας, στα πλαίσια της εργασίας, το δικαίωμα για γονική άδεια, θέματα που ρυθμίζονται από τις οδηγίες 92/85 (για την υγεία και ασφάλεια) και 2010/18 (για τη γονική άδεια).

Το τρίτο θέμα του σεμιναρίου για το βάρος της απόδειξης σε θέματα ανισότητας λόγω φύλου ανέπτυξε ο Jean Francois Neven, δικαστής, σύμβουλος στο Δικαστήριο εργατικών υποθέσεων των Βρυξελλών. Σύμφωνα με την οδηγία 97/80 (άρθρο 4) τα κράτη μέλη πρέπει να λαμβάνουν τα απαραίτητα μέτρα, σύμφωνα πάντα με τα εθνικά συστήματά τους, ώστε ένας πολίτης ο οποίος θεωρεί ότι αδικήθηκε εξαιτίας του φύλου του και εφόσον δίνει δεδομένα στις αρχές από τα οποία καταδεικνύεται η άμεση ή η έμμεση διάκριση, να περιέρχεται στον εναγόμενο το βάρος της απόδειξης, ώστε ο τελευταίος να αποδεικνύει αν υπήρχε ή όχι διάκριση στη συγκεκριμένη περίπτωση και, εάν υπήρχε, αν αυτή ήταν δικαιολογημένη. Επίσης αναφέρθηκε σε οδηγίες μεταγενέστερες από την προαναφερόμενη (2000/78 και 2000/43), οι οποίες επίσης περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με το βάρος της απόδειξης σε υποθέσεις διακρίσεων. Τέλος αναφερόμενος στη νομολογία, υποστήριξε ότι τα δικαστήρια προκειμένου να καταλήξουν στο συμπέρασμα εάν υπήρξε διάκριση σε βάρος κάποιου εργαζόμενου εξετάζουν συνολικά τη φύση της εργασίας που παρείχε ο εργαζόμενος, την εκπαίδευση του και τις συνθήκες εργασίας του.

Στη συνέχεια ο Gwenaële Calves, καθηγητής του δημοσίου δικαίου στο Πανεπιστήμιο του Ντίσελντορφ, ανέπτυξε το θέμα της θετικής δράσης στο

ευρωπαϊκό δίκαιο. Ο ομιλητής αναφερόμενος στο άρθρο 157 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής ένωσης, και στην οδηγία 2006/54, υποστήριξε ότι παρόλο που τα κράτη μέλη πρέπει να υιοθετούν μέτρα ώστε να εξασφαλίζουν πλήρη ισότητα για εργαζόμενους άνδρες και γυναίκες, σε συγκεκριμένες περιπτώσεις είναι επιτρεπτές παρεκκλίσεις ώστε το φύλο που λιγότερο συμμετέχει σε συγκεκριμένους επαγγελματικούς κλάδους, λόγω προκαταλήψεων και στερεότυπων, να μπορεί τελικά να έχει πρόσβαση σε αυτούς έτσι ώστε να μειωθεί ή να αντισταθμισθεί η ανομοιομορφία που παρουσιάζεται σε αυτούς τους επαγγελματικούς κλάδους.

Ο Michael Malone, δικαστής εργατικών διαφορών, στο Newcastle, ανέπτυξε την αρχή της ίσης αμοιβής για εργασία ίσης αξίας, πως αυτή ρυθμίζεται από το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και πως αντιμετωπίζεται από την νομολογία. Στην υπόθεση 170/84 (Bilka –Kaufhaus Gmb against Weber Von Hartz), υποστηρίχθηκε ότι μπορεί να υπάρχει έμμεση διάκριση εφόσον ο εργοδότης επιδεικνύει διαφορετική μεταχείριση (λιγότερο ευνοϊκή) στους εργαζόμενους της επιχείρησης του με μειωμένο ωράριο σε σχέση με αυτούς με πλήρες ωράριο. Στην υπόθεση 237/85 (Rummier against Dato Druck), το δικαστήριο έκρινε ότι στις αξιολογήσεις που γίνονται για την επιλογή εργαζομένου μπορεί ένας συγκεκριμένος παράγοντας να ευνοεί την επιλογή εργαζομένων ενός συγκεκριμένου φύλου, πλην όμως αυτό θα πρέπει να είναι αντικειμενικά δικαιολογημένο, όπως επίσης και η συνολική επιλογή κριτηρίων να είναι αντικειμενικά δικαιολογημένα. Στην υπόθεση 127/1992 (Enderby against Frenchay Health Authority and secretary of state for Health), το δικαστήριο έκρινε ότι δεν είναι επαρκές το επιχείρημα προκειμένου να δικαιολογηθεί διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των εργαζομένων ότι σε μία εργασία την οποία κυρίως εκτελούν άνδρες αυτοί πληρώνονται περισσότερο από τις γυναίκες που παρέχουν όμοια εργασία, διότι υπήρξαν διαφορετικές δομές διαπραγματεύσεων μεταξύ των εν λόγω εργαζομένων και του εργοδότη τους.

Τη δεύτερη ημέρα του σεμιναρίου, η Nathalie Wuiame, σύμβουλος CESEF στις Βρυξέλες, ανέπτυξε τα μέτρα προστασίας για τις έγκυες εργαζόμενες. Η ομιλήτρια εξήγησε πως η εξαίρεση που φαίνεται να εισάγεται στην αρχή της ισότητας μεταξύ ανδρών και γυναικών, με μέτρα πρόνοιας που ρυθμίζονται σε σχετικές οδηγίες για τις έγκυες γυναίκες εργαζόμενες, (οδηγίες 76/2007, 92/85 σχετική με την ασφάλεια και την υγεία στην εργασία, 2010/41 για αυτοαπασχολούμενους συζύγους), στην ουσία είναι μέτρα που αναδεικνύουν την πραγματική ισότητα μεταξύ των φύλων. Επίσης αναπτύχθηκαν από την ομιλήτρια ενδιαφέροντα θέματα που αντιμετωπίστηκαν από την νομολογία, σχετικά με την περίοδο προστασίας της εγκύου εργαζόμενης, τις ανεπίτρεπτες συμφωνίες που περιλαμβάνονται σε συμβάσεις εργασίας και αφορούν το ενδεχόμενο η εργαζόμενη να μείνει έγκυος και λόγους απόλυσης που οφειλόταν στον ίδιο λόγο.

Ο Jane Mair, λέκτορας του Πανεπιστημίου της Γλασκόβης, ανέπτυξε τα θέματα που αφορούν τη σχέση της εργασίας και της οικογενειακής ζωής. Τα θέματα αυτά ρυθμίζονται από το άρθρο 157 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής ένωσης, από τις οδηγίες 76/207 και 2006/54 για την ίση μεταχείριση, από την οδηγία 92/85 για την προστασία της εγκύου εργαζόμενης, από την οδηγία 2010/18 για την γονική άδεια, από την οδηγία 93/104 για τις ώρες εργασίας και από την οδηγία 97/81 για την μερική απασχόληση. Τα θέματα που κυρίως αναπτύχθηκαν ήταν εάν η οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να έρχεται σε αντίθεση ή να είναι σε βάρος των

κοινωνικών δικαιωμάτων, η δημογραφική αλλαγή και η πολυμορφία, εάν οι επαγγελματικές ανάγκες θα πρέπει να προέχουν έναντι των οικογενειακών αναγκών, το χάσμα μεταξύ των φύλων όπως αυτό καταδεικνύεται από την πληρωμένη εργασία και την μη αμειβόμενη φροντίδα που παρέχεται στην οικογένεια.

Η Elizabeth Holzleithner, καθηγήτρια νομικής στο Πανεπιστήμιο της Βιέννης, ανέπτυξε το θέμα της ισότητας στην πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες. Σχετική οδηγία αναφέρθηκε η 2004/113. Η ομιλήτρια εξήγησε, δίνοντας παραδείγματα από τη νομολογία, ότι η χρήση του φύλου ως συντελεστή για τον υπολογισμό ασφαλίσεων και παροχών για χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες δεν πρέπει να οδηγεί σε διαφορετική αντιμετώπιση των ιδιωτών όσον αφορά τις παροχές τους και τα ασφάλιστρα.

Ο Emmanuel Francois, νομικός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο Λουξεμβούργο, ανέπτυξε τον ρόλο του εθνικού δικαστή και την προδικαστική διαδικασία. Εξήγησε ότι οι οδηγίες που διέπουν τα θέματα της ισότητας μπορούν να αναπτύσσουν άμεση ισχύ και να αποτελούν αντικείμενο επίκλησης ακόμα και από τους ιδιώτες, ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων σε περίπτωση που έρχονται σε αντίθεση με τους εθνικούς νόμους ή που δεν έχουν ακόμα ενσωματωθεί στην εθνική νομοθεσία. Αν από το δικαστήριο διαπιστωθεί ότι οι οδηγίες έχουν ενσωματωθεί με τρόπο που δεν ανταποκρίνεται στο σκοπό τους ή είναι αντίθετος με αυτόν τότε ο εθνικός δικαστής οφείλει να μην εφαρμόσει την εθνική νομοθεσία αλλά απευθείας την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν υπάρχει δυσχέρεια στη διαπίστωση από τον εθνικό δικαστή αν ένα εθνικό νομοθετικό κείμενο είναι σύμφωνο ή όχι προς τις ως άνω οδηγίες τότε θα πρέπει να απευθύνει προδικαστικό ερώτημα στο Δικαστήριο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Τέλος πρέπει να σημειωθεί ότι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα ήταν η ομαδική εργασία των συμμετεχόντων του σεμιναρίου, με την οποία κλήθηκαν να δώσουν λύση σε συγκεκριμένες υποθέσεις, οι οποίες είχαν αντιμετωπισθεί από το ΔΕΚ, μετά από την οποία ακολούθησε συζήτηση με ανταλλαγή απόψεων. Η εμπειρία που αποκόμισα από τη συμμετοχή μου στο συνέδριο ήταν πολύτιμη.